

Olje- og energidepartementet
(elektronisk oversendelse)

Hamar, 10.02.2017

Vår ref.: 509.171/ER/2017/14

Høringsuttalelse – forslag om endring av lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven)

Norsk Vann støtter departementets forslag til bestemmelse om aktsomhetsplikt og forvalteransvar for grunnvannstiltak. For å klargjøre omfanget av aktsomhetsplikten mener vi det er behov for å definere begrepet grunnvannstiltak, og at dette bør gjøres i samme bestemmelse som der vassdragstiltak er definert. Det pekes for øvrig på at den angitte aktsomhetsnormen ikke må praktiseres for strengt for lekkasjer av grunnvann inn i og vann ut fra vann- og avløpsledninger.

Norsk Vann mener kommunene må gis bedre muligheter til å få oversikt over, og å kunne sette begrensninger for, grunnvannstiltak innenfor sine kommunegrenser. Vi oppfordrer til at de mange ulike melde- og rapporteringsordningene som eksisterer for grunnvannstiltak samordnes og gjøres tilgjengelig for kommunene. Det bør også vurderes om etablering av grunnvannsbrønner bør være søknadspliktige etter plan- og bygningsloven. Videre peker Norsk Vann på at det bør åpnes for konsesjonsfritak for grunnvannstiltak som er tilstrekkelig behandlet og tillatt i reguleringsplan.

Norsk Vann* viser til departementets høringsbrev av 20.12.2016 med forslag til endringer i vannressursloven og jordlova.

Departementet henviser i sitt høringsnotat til at det er nødvendig med et regelverk som er tilpasset den betydelige økte aktiviteten i samfunnet knyttet til grunnvann og at gjeldende konsesjonsplikt har vist seg vanskelig å praktisere. Det foreslås derfor å innføre en tilsvarende regulering for grunnvann som for vassdrag. Det foreslås også mindre endringer for at vannressurslovens regler skal bli mest mulig like for vassdrag og grunnvann. Videre er det foreslått å endre vannressurslovens bestemmelse om retting. Det foreslås en presisering av at vassdragsmyndigheten kan pålegge retting når det konstateres forhold i strid med loven eller vedtak i medhold av loven.

Som interesseorganisasjon for vann- og avløpsvirksomhetene i den norske vannbransjen, vil Norsk Vann konsentrere sin uttalelse om departementets forslag til endringer knyttet til aktsomhetsplikt og forvalteransvar samt konsesjonsplikt for grunnvann.

Rettigheter til uttak av vann til allmenn vannforsyning

I rapport 191/2012 «Rettigheter til uttak av vann til allmenn vannforsyning» påpekte Norsk Vann behovet for å klargjøre konsesjonsreglene for grunnvann. I rapporten ble det blant annet vist til det uheldige ved at dagens konsesjonssystem for grunnvannsuttak ikke ble praktisert i tråd med regelverket.

Norsk Vann mente i rapporten at det kan være hensiktsmessig å åpne for en forenklet forhåndsvurdering av det enkelte uttaket, på samme måte som for vassdragstiltak. Videre

Norsk Vann BA

Vangsvegen 143, NO-2321 Hamar Telefon: +47 62 55 30 30 E-post: post@norskvann.no
Internett: www.norskvann.no Organisasjonsnummer: NO 986 273 026 MVA Bankgirokonto: 7162 05 19876

mente Norsk Vann at man burde vurdere en fastsatt grense for hvilken størrelse på grunnvannsuttaget som skulle vurderes for konsesjonsbehandling. Det ble også pekt på at man kunne fastsette en forenklet søknadsprosedyre i områder hvor uttak åpenbart ikke ville medføre skadevirkninger på naboeiendommer eller på naturlige hydrologiske forhold.

Vi er generelt positive til de foreslåtte endringene som nå er sendt på høring, da de i stor grad følger opp anbefalingene i vår rapport. Vi ser likevel behov for å knytte noen kommentarer til de enkelte forslagene.

Aktsomhetsplikt og forvalteransvar for grunnvann - § 43a

Norsk Vann mener det er et godt og hensiktsmessig forslag å beskytte grunnvannet med tilsvarende aktsomhetsplikt og forvalteransvar som for vassdragene. Videre finner vi det naturlig at aktsomhetsplikten retter seg mot faren for skader eller ulemper for både allmenne og private interesser. For å klargjøre omfanget av aktsomhetsplikten mener vi begrepet «grunnvannstiltak» bør defineres i lovens § 3, slik det er gjort med vassdragstiltak.

Den angitte aktsomhetsplikten og forvalteransvaret kan få konsekvenser for eiere av vann- og avløpsledninger. Grunnvannstiltak kan skade ledninger som ligger i grunnen, hvis ikke den som utfører tiltaket er tilstrekkelig aktsom og har tilgang til nødvendig informasjon om eventuelle interessekonflikter. Norsk Vann viser til forslaget til § 2-3 i plan- og bygningsloven om at ledningseiere skal føre arkiv med opplysninger om plasseringen av ledningene i grunnen. Enhver som skal utføre grunnvannsboringer bør sjekke eventuelle konflikter med øvrig infrastruktur i et slikt register, før de påbegynner tiltaket.

Vann- og avløpsledninger som ikke er tette kan påvirke grunnvannet. Både etablering av grøfter for legging av nye ledninger og innlekking i avløpsledninger kan drenere grunnvannet. Utlekking fra både vann- og avløpsledninger kan øke grunnvannsnivået. Denne utilsiktede funksjonen vil, slik vi forstår forslaget, bli omfattet av den foreslåtte aktsomhetsplikten og forvalteransvaret, siden ikke bare etablering, men også gjennomføring av tiltak er omfattet.

Vann- og avløpsledningene er lagt for å kunne ligge i 100 år og ligger normalt 2-3 meter under bakkenivå. Særlig i bysentrum er fornyelse av ledningene svært komplisert og kostbart, fordi ledningene ligger i veigrunnen med mye annen infrastruktur over, og oppgraving medfører stengte bygater over lang tid.

Kommunene arbeider fortløpende med å fornye sine vann- og avløpsledninger. Dette er blitt fremskyndet av at kommunene må håndtere økte mengder overvann som følge av klimaendringene og fortettingspolitikken.

Norsk Vann mener at grunneiere må tåle at fornying av gamle, utette ledninger, som utilsiktet har drenert grunnvann fra eiendommene, kan føre til at grunnvannsnivået øker, når den drenerende effekten forsvinner. Videre mener vi at grunneiere fortsatt må tåle at gamle ledninger kan ha en drenerende effekt på grunnvannet. Samtidig mener vi ledningseiere, både private og kommunale, må ta tilstrekkelig hensyn til den skade eller ulempe deres ledningsanlegg kan medføre. Dette omfatter blant annet å informere berørte grunneiere når kommunen fornyer ledninger som utilsiktet har drenert grunnvann.

Norsk Vann mener den foreslåtte ordlyden, herunder forbeholdet om at plikten bare gjelder så langt den kan oppfylles uten uforholdsmessig utgift eller ulempe, ivaretar de angitte hensynene. Av samfunnsmessige hensyn vil vi samtidig advare mot at aktsomhetsnivået praktiseres for strengt overfor eiere av vann- og avløpsledninger.

Konsesjonsplikt og meldeplikt - § 45

Vi antar det er en feil i første ledd, da de to leddsetningene på hver side av «eller» neppe er ment å være alternativer. Vi antar at «eller» skulle vært byttet ut med «uten».

Vi er enig med departementet i at konsesjonsplikten bør utvides til å gjelde for «grunnvannstiltak», og ikke bare for uttak av grunnvann. En massiv etablering av energibrønner, uten at det er etablert tilstrekkelig kontroll, er i ferd med å bli en utfordring når kommuner og andre infrastruktureiere skal etablere ledninger i grunnen. I tillegg kan etablering av energibrønner og andre grunnvannstiltak føre til at ledninger som ligger i grunnen blir skadet i forbindelse med boringen.

Når departementet foreslår å fjerne dagens konsesjonsplikt for uttak av grunnvann til mer enn husholdning og dyr på egen eiendom, reduseres samtidig vassdragsmyndighetenes mulighet til å begrense uheldige virkninger av disse grunnvannsuttakene. Norsk Vann er klar over at NVE i praksis har unnlatt å følge opp konsesjonspliktige uttak, og at det i dag eksisterer en mengde uttak som ikke har lovmessig konsesjon. Vi antar at dette er en konsekvens av manglende kapasitet hos NVE, og ser det som lite realistisk at denne situasjonen vil kunne endres i overskuelig framtid.

Vi er enig i at det kan være hensiktsmessig å ha tilsvarende kriterier for vurdering av konsesjonsplikt for grunnvannstiltak som for vassdragstiltak. Samtidig er det viktig å ivareta enkelte kommuners økende behov for å ha oversikt over og eventuelt kunne regulere etablering av nye grunnvannstiltak.

De nye vurderingskriteriene vil kreve at vassdragsmyndigheten (NVE) har oversikt over om et omsøkt tiltak «kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser». Det bør vurderes om konsesjonsplikten også bør ivareta private interesser i å kunne benytte grunnvannsressursene som drikkevann i fremtiden.

Forslaget om meldeplikt til vassdragsmyndigheten (NVE) med konsesjonsplikt-vurdering for grunnvannsuttak over 100 kubikkmeter per døgn, slik det fremgår i tredje ledd, vil kunne være tilstrekkelig regulering av grunnvannsuttak, men vil ikke dermed gi tilstrekkelig kontroll med øvrige grunnvannstiltak, som energibrønner.

Det er et stort behov for å samordne den foreslåtte melde- og konsesjonsplikten med øvrige ordninger og samtidig sikre at kommunene får tilstrekkelig oversikt for å kunne ivareta fellesskapets interesser innenfor sine kommunegrenser.

Forslaget inngår i en fragmentert myndighetsforvaltning av grunnvannet, med følgende aktører:

- 1) Meldeplikt til NVE for konsesjonsplikt-vurdering for grunnvannsuttak over 100 kubikkmeter per døgn etter vannressursloven § 45
- 2) Konsesjonsplikt (NVE) etter § 45, hvis tiltaket kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser
- 3) Melding til NGU for grunnvannsboring etter vannressursloven § 46
- 4) Registreringsplikt til Mattilsynet for vannforsyningssystemer til mer enn en husstand etter drikkevannsforskriften § 17
- 5) Plangodkjenning (Mattilsynet) for vannforsyningssystemer over 10 kubikkmeter per døgn eller som har sårbare abonnenter etter drikkevannsforskriften § 18
- 6) Kommunen som ansvarlig for arealplaner
- 7) Kommunen som ansvarlig forurensningsmyndighet som gir tillatelse til utslipp fra små private avløpsanlegg

Kommunene har i dag ingen myndighet eller kontroll over grunnvannstiltak, da verken uttakene eller etableringene av anleggene er søknadspliktige tiltak etter plan- og bygningsloven. Samtidig er det viktig for kommunene å ha oversikt over grunnvannsbrønner når de skal vurdere søknader om utslippstillatelser for avløpsanlegg, slik at de ikke gir utslippstillatelser til anlegg som kan forurense andres uttak av grunnvann. Kommunen er trolig den best egnede myndigheten til å avveie kryssende interesser i et helhetlig perspektiv gjennom sitt arbeid med arealplaner.

Det er viktig at kommunene får tilgang til informasjon om og bedre kontroll med grunnvannstiltakene. En mulighet er at tiltakene gjøres søknadspliktige etter plan- og

bygningssloven. Alternativt må de ulike registreringene hos NVE, NGU og Mattilsynet gjøres tilgjengelig for kommunene. Her bør staten sørge for at kravet til å melde om grunnvannsboringer etter § 46 blir fulgt opp i praksis, slik at dette registeret kan gi et dekkende bilde av den faktiske situasjonen.

Samordning med reguleringsplaner

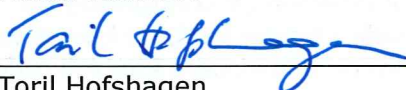
Etter vannressursloven § 20 kan vassdragsmyndigheten fastsette i forskrift eller i det enkelte tilfelle at tiltak som er tillatt i reguleringsplan etter plan- og bygningssloven ikke trenger konsesjon. I følge NVEs veileder 1/2002 skal vassdragsmyndigheten vurdere dette fra sak til sak. Norsk Vann mener det er hensiktsmessig at denne bestemmelsen også gjelder for grunnvannstiltak.

Retting og erstatningsansvar ved overtredelse av aktsomhetsplikten

Norsk Vann mener det er hensiktsmessig å presisere at vannressurslovens bestemmelse om retting gjelder for grunnvannsboring og at bestemmelsene om erstatnings- og straffansvar også gjelder for grunnvannstiltak. Vi finner imidlertid ikke at det eksisterer noe endringsforslag til § 44, og at det derfor heller ikke finnes noe fjerde, femte og sjette ledd, som departementet henviser til i høringsnotatet punkt 3.5.

Norsk Vann ønsker departementet lykke til i det videre arbeidet og står gjerne til disposisjon for nærmere opplysninger, dersom det skulle være ønskelig.

Med hilsen
Norsk Vann BA

Toril Hofshagen

Direktør

Elin Riise

juridisk rådgiver

** Norsk Vann er en ikke-kommersiell interesseorganisasjon for vannbransjen. Organisasjonen skal bidra til å oppfylle visjonen om rent vann ved å arbeide for bærekraftig utvikling, sikre bransjen gode rammevilkår og legge til rette for kompetanseutvikling og kunnskapsdeling. Norsk Vann eies av norske kommuner, kommunalt eide selskaper, kommunenes driftsassistanser og noen private samvirkevannverk. Norsk Vann representerer 370 kommuner med ca. 95% av landets innbyggere. Norsk Vann har en samarbeidsavtale med KS.*

Kopi til: KS